Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (veľká komora)

zo 16. júla 2015 *

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Smernica 2004/38/ES — Článok 13 ods. 2 prvý pododsek písm. a) — Právo na pobyt rodinných príslušníkov občana Únie — Manželstvo medzi občanom Únie a štátnym príslušníkom tretej krajiny — Zachovanie práva na pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny po odchode občana Únie z hostiteľského členského štátu a následnom rozvode — Článok 7 ods. 1 písm. b) — Dostatočné zdroje — Zohľadnenie zdrojov manžela, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny — Právo štátneho príslušníka tretej krajiny pracovať v hostiteľskom členskom štáte na účely prispenia k získaniu dostatočných zdrojov“

Vo veci C-218/14,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím High Court (Írsko) z 25. februára 2014 a doručený Súdnemu dvoru 5. mája 2014, ktorý súvisí s konaním:

Kuldip Singh,

Denzel Njume,

Khaled Aly

proti

Minister for Justice and Equality,

za účasti:

Immigrant Council of Ireland,

SÚDNY DVOR (veľká komora),

v zložení: predseda V. Skouris, podpredseda K. Lenaerts, predsedovia komôr A. Tizzano, R. Silva de Lapuerta (spravodajkyňa), A. Ó Caoimh a J.-C. Bonichot, sudcovia A. Arabadžiev, M. Safjan, M. Berger, A. Prechal a E. Jarašiūnas,

generálna advokátka: J. Kokott,

tajomník: M. Aleksejev, referent,

so zreteľom na písomnú časť konania a po pojednávaní z 23. marca 2015,

* Jazyk konania: angličtina.

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

— K. Singh, v zastúpení: C. O'Dwyer a R. Haughton, Senior Counsels, P. Brazil, Barrister-at-Law, a J. Boyle a M. Griffin, solicitors,

— D. Njume, v zastúpení: M. Lynn a R. Haughton, Senior Counsels, P. Brazil a C. Stanley, Barristers-at-Law,

— K. Aly, v zastúpení: M. Lynn, Senior Counsel, A. McMahon, Barrister-at-Law, a E. Lyons, solicitor,

— Immigrant Council of Ireland, v zastúpení: P. Dillon Malone, Senior Counsel, A. Lowry, Barrister-at-Law, a H. Becker, solicitor,

— Írsko, v zastúpení: E. Creedon a G. Samuel, splnomocnené zástupkyne, za právnej pomoci D. Conlan Smyth, Senior Counsel, a F. O'Sullivan, Barrister-at-Law,

— dánska vláda, v zastúpení: C. Thorning a M. Wolff, splnomocnení zástupcovia,

— grécka vláda, v zastúpení: T. Papadopoulou, splnomocnená zástupkyňa,

— španielska vláda, v zastúpení: L. Banciella Rodríguez-Miñón, splnomocnený zástupca,

— poľská vláda, v zastúpení: B. Majczyna, splnomocnený zástupca,

— vláda Spojeného kráľovstva, v zastúpení: V. Kaye, splnomocnená zástupkyňa, za právnej pomoci B. Lask a G. Facenna, Barristers-at-Law,

— Európska komisia, v zastúpení: M. Wilderspin, J. Tomkin a C. Tufvesson, splnomocnení zástupcovia,

po vypočutí návrhov generálnej advokátky na pojednávaní 7. mája 2015,

vyhlásil tento

Rozsudok

1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa týka výkladu článku 7 ods. 1 písm. b) a článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. a) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov, ktorá mení a dopĺňa nariadenie (EHS) č. 1612/68 a ruší smernice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS (Ú. v. ES L 158, s. 77; Mim. vyd. 05/005, s. 46).

2 Tento návrh bol podaný v rámci troch sporov medzi K. Singhom, D. Njumem a K. Alym na jednej strane a Minister for Justice and Equality (ministerstvo pre spravodlivosť a rovnosť, ďalej len „Ministerstvo") na druhej strane vo veci jeho zamietnutia žiadostí dotknutých osôb o zachovanie ich práva na pobyt v Írsku po ich rozvode.

Právny rámec

Právo Únie

3 Podľa odôvodnenia 15 smernice 2004/38:

„Rodinní príslušníci by mali byť právne chránení v prípade úmrtia občana Únie, rozvodu, anulovania manželstva alebo ukončenia registrovaného partnerstva. S primeraným ohľadom na rodinný život a ľudskú dôstojnosť a v niektorých prípadoch s cieľom ochrany proti zneužívaniu by sa mali prijať opatrenia, aby sa zabezpečilo, že za takýchto okolností rodinní príslušníci, ktorí sa už zdržiavajú na území hostiteľského členského štátu, si zachovajú svoje právo pobytu výlučne na osobnom základe.“

4 Článok 2 tejto smernice s názvom „Vymedzenie pojmov“ uvádza:

„Na účely tejto smernice:

1) ‚Občan Únie‘ znamená akákoľvek osoba, ktorá má štátnu príslušnosť členského štátu,

2) ‚Rodinný príslušník‘ znamená:

   a) manželský partner,

   …

3) ‚Hostiteľský členský štát‘ znamená členský štát, do ktorého sa občan Únie presťahuje, aby vykonal svoje právo voľného pohybu a pobytu.“

5 Článok 3 uvedenej smernice s názvom „Oprávnené osoby“ vo svojom odseku 1 stanovuje:

„Táto smernica sa uplatňuje na všetkých občanov Únie, ktorí sa pohybujú alebo zdržiavajú v členskom štáte inom, ako je členský štát, ktorého štátnymi príslušníkmi sú, a na ich rodinných príslušníkov, ako sú definovaní v bode 2 článku 2, ktorí ich sprevádzajú, alebo sa k nim pripájajú.“

6 Článok 7 tej istej smernice s názvom „Právo pobytu na viac ako tri mesiace“ vo svojich odsekoch 1 a 2 uvádza:

„1. Všetci občania Únie majú právo pobytu na území iného členského štátu počas obdobia dlhšieho ako tri mesiace, ak:

a) sú pracovníci alebo samostatne zárobkovo činné osoby v hostiteľskom členskom štáte; alebo

b) majú dostatočné zdroje pre samých seba a svojich rodinných príslušníkov, aby sa nestali záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu počas obdobia ich pobytu, a ak majú komplexné krytie nemocenského poistenia v hostiteľskom členskom štáte; alebo

c) – sú zapísaní na súkromnej alebo verejnej inštitúcii, akreditovanej alebo financovanej hostiteľským členským štátom na základe jeho legislatívy alebo administratívneho postupu, s hlavným cieľom absolvovať študijný kurz, vrátane odborného vzdelávania; a

— majú komplexné krytie nemocenského poistenia v hostiteľskom členskom štáte a predložili príslušnému vnútroštátnemu úradu dôkaz prostredníctvom vyhlásenia alebo iným rovnocenným prostriedkom, podľa ich rozhodnutia, že majú dostatočné zdroje pre seba a svojich rodinných príslušníkov, aby sa nestali záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu počas obdobia ich pobytu; alebo

d) sú rodinnými príslušníkmi, ktorí sprevádzajú alebo sa pripájajú k občanovi Únie, ktorý spĺňa podmienky uvedené v bodoch a), b) alebo c).

2. Právo pobytu stanovené v odseku 1 sa rozširuje na rodinných príslušníkov, ktorí nie sú štátnymi príslušníkmi členského štátu, sprevádzajú alebo sa pripájajú k občanovi Únie v hostiteľskom členskom štáte, ak takýto občan Únie spĺňa podmienky uvedené v odseku 1a), b) alebo c).“

7 Článok 12 smernice 2004/38, nazvaný „Zachovanie práva pobytu rodinných príslušníkov v prípade úmrtia alebo odchodu občana Únie“, uvádza:

„1. Bez toho, aby bol dotknutý druhý pododsek úmrtie občana Únie alebo jeho odchod z hostiteľského členského štátu neovplyvňuje právo pobytu jeho rodinných príslušníkov, ktorí sú štátmi príslušníkmi členského štátu.

Pred získaním práva trvalého pobytu musia dané osoby splniť podmienky stanovené v bodoch a), b), c) alebo d) článku 7 ods. 1.

2. Bez toho, aby bol dotknutý druhý pododsek, úmrtie občana Únie nevedie k strate práva pobytu jeho rodinných príslušníkov, ktorí nie sú štátni príslušníci členského štátu a ktorí sa zdržiavali v hostiteľskom členskom štáte ako rodinní príslušníci najmenej jeden rok pred úmrtím občana Únie.

Pred získaním práva trvalého pobytu, právo pobytu daných osôb naďalej podlieha požiadavke, že musia byť schopné dokázať, že sú pracovníkmi alebo samostatne zárobkovo činnými osobami, alebo že majú dostatočné zdroje pre seba a svojich rodinných príslušníkov, aby sa nestali záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu počas obdobia ich pobytu, a že majú komplexné krytie nemocenského poistenia v hostiteľskom členskom štáte, alebo že sú príslušníkmi rodiny, už založenej v hostiteľskom členskom štáte, osoby spĺňajúcej tieto požiadavky. ‚Dostatočné zdroje‘ sú definované v článku 8 ods. 4.

Takíto rodinní príslušníci si zachovajú svoje právo pobytu výlučne na osobnom základe.

3. Odchod občana Únie z hostiteľského členského štátu alebo jeho úmrti[e] nevedie k strate práva pobytu jeho detí ani rodiča, ktorý v skutočnosti má deti v starostlivosti, bez ohľadu na štátnu príslušnosť, ak sa deti zdržiavajú v hostiteľskom členskom štáte a sú tam zapísané vo vzdelávacej inštitúcii s cieľom štúdia, až do ukončenia ich štúdií.“

8 Článok 13 smernice 2004/38 s názvom „Zachovanie práva pobytu rodinných príslušníkov v prípade rozvodu, anulovania manželstva alebo ukončenia registrovaného partnerstva“ vo svojom odseku 2 upravuje:

„Bez toho, aby bol dotknutý druhý pododsek, rozvod, anulovanie manželstva alebo ukončenie jeho registrovaného partnerstva, ako je uvedené v bode 2b článku 2, nevedie k strate práva pobytu rodinných príslušníkov občana Únie, ktorí nie sú štátnymi príslušníkmi členského štátu, ak:

a) pred začatím rozvodového konania alebo konania zrušujúceho manželstvo alebo ukončenia registrovaného partnerstva uvedeného v bode 2b článku 2 manželstvo alebo registrované partnerstvo trvalo aspoň tri roky, vrátane jedného roku v hostiteľskom členskom štáte;…

…

Pred získaním práva trvalého pobytu právo pobytu daných osôb naďalej podlieha požiadavke, že musia byť schopné dokázať, že sú pracovníkmi alebo samostatne zárobkovo činnými osobami, alebo že majú dostatočné zdroje pre seba a svojich rodinných príslušníkov, aby sa nestali záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu počas obdobia ich pobytu, a že majú komplexné krytie nemocenského poistenia v hostiteľskom členskom štáte, alebo že sú príslušníkmi rodiny, už založenej v hostiteľskom členskom štáte, osoby spĺňajúcej tieto požiadavky. ‚Dostatočné zdroje' sú definované v článku 8 ods. 4.

Takíto rodinní príslušníci si zachovajú svoje právo pobytu výlučne na osobnom základe."

9 Článok 14 uvedenej smernice s názvom „Zachovanie práva pobytu" vo svojom odseku 2 stanovuje:

„Občania Únie a ich rodinní príslušníci majú právo pobytu určené v článkoch 7, 12 a 13, pokiaľ spĺňajú podmienky v nich stanovené.

…"

Írske právo

10 Nariadením o voľnom pohybe osôb v Európskych spoločenstvách z roku 2006 [European Communities (Free Movement of Persons) Regulations 2006, SI 2006, č. 656] (ďalej len „nariadenie z roku 2006") sa do írskeho práva preberajú ustanovenia smernice 2004/38.

Spory vo veciach samých a prejudiciálne otázky

Prvý spor v konaní vo veci samej

11 K. Singh je indický štátny príslušník, ktorý 6. februára 2002 vstúpil na študentské vízum do Írska a potom legálne v tomto členskom štáte býval.

12 Dňa 11. novembra 2005 sa K. Singh oženil s lotyšskou štátnou príslušníčkou, ktorá legálne pracovala a bývala v Írsku. Z tohto zväzku sa 3. decembra 2007 narodilo dieťa, ktoré je tiež lotyšským štátnym príslušníkom.

13 V nadväznosti na rozsudok vo veci Metock a i. (C-127/08, EU:C:2008:449) a v súlade s ustanoveniami smernice 2004/38 bolo K. Singhovi udelené povolenie, platné na dobu piatich rokov, bývať v Írsku ako manžel občianky Únie, ktorá býva v tomto členskom štáte a vykonáva práva zakotvené v Zmluve o FEÚ.

14 Manželka K. Singha bola od roku 2004 do júna 2009 nepretržite zamestnaná, pričom vykonávala rôzne zamestnania.

15 V roku 2009 K. Singh založil v Írsku pizzeriu a prevádzkoval ju s jedným spoločníkom v rámci franšízovej zmluvy z 29. mája 2009 uzavretej spočiatku na obdobie 10 rokov. Potom K. Singh živil svoju rodinu, jeho manželka zostala doma a starala sa o syna dvojice.

16 Manželov Singhových postretli manželské problémy, vo februári 2010 manželka K. Singha odišla z Írska a v septembri 2010 podala návrh na začatie rozvodového konania v Lotyšsku. S účinnosťou od 12. mája 2011 bolo manželstvo rozvedené.

17 Po tomto rozvode požiadal 14. decembra 2011 K. Singh Ministerstvo o zachovanie povolenia na svoj pobyt a o trvalý pobyt v Írsku na základe smernice 2004/38 a podľa írskych vykonávacích opatrení, a to na základe jeho manželstva s občiankou Únie, jeho postavenia ako otca občana Únie a splnenia požadovaných zákonných podmienok, keďže jeho manželstvo trvalo aspoň tri roky, vrátane jedného roku v Írsku. K. Singh bol v tej dobe samostatne zárobkovo činnou osobou alebo pracovníkom.

18 Rozhodnutím z 30. apríla 2012 Ministerstvo tieto žiadosti zamietlo a uviedlo pritom najmä tieto dôvody:

„… vzhľadom na to, že [Vaša bývalá manželka] v roku 2010 odišla z územia [Írska], nepovažuje sa už za osobu vykonávajúcu svoje práva zakotvené v Zmluvách o Európskej únii v tomto členskom štáte na základe ustanovení článku 6 ods. 2 písm. c) nariadenia [z roku 2006] a nemá už právo na pobyt v tomto členskom štáte v zmysle článku 6 [tohto nariadenia]. Preto nemôžete mať právo na pobyt, ktoré je odvodené od práva na pobyt [Vašej bývalej manželky] na základe ustanovení uvedeného článku 6 ods. 2 písm. b) nariadenia z roku 2006.“

19 K. Singh podal proti tomuto rozhodnutiu opravný prostriedok s odôvodnením, že podľa článku 10 nariadenia z roku 2006, ktorým sa preberá článok 13 smernice 2004/38, má právo na pobyt na osobnom základe.

20 Listom z 12. novembra 2012 informovalo oddelenie agendy opravných prostriedkov Ministerstva K. Singha, že jeho žiadosť bola zamietnutá.

21 S prihliadnutím na špecifickú situáciu K. Singha mu však v tom istom liste bolo ako výnimka udelené obnoviteľné povolenie, ktoré mu umožnilo zostať v Írsku jeden rok, toto povolenie mu povoľovalo pobyt a prácu bez pracovného povolenia. K. Singh tak mohol v tomto členskom štáte vykonávať obchodnú činnosť podľa vnútroštátneho práva.

Druhý spor v konaní vo veci samej

22 D. Njume, ktorý uvádza, že je štátnym príslušníkom Kamerunu, požiadal 6. januára 2004 v Nemecku o azyl.

23 D. Njume tvrdí, že v januári 2005 sa zoznámil s nemeckou štátnou príslušníčkou, s ktorou mal vzťah a žil približne osemnásť mesiacov v Eslohe (Nemecko).

24 D. Njume nelegálne vstúpil na územie Írska a 4. septembra 2006 tu požiadal o azyl. Dňa 4. januára 2007 sa D. Njume v Írsku oženil so svojou družkou na matričnom úrade v Corku (Írsko).

25 V nadväznosti na vydanie rozsudku Metock a i. (C-127/08, EU:C:2008:449) a na základe ustanovení smernice 2004/38 bolo D. Njumemu, ako manželovi občianky Únie, ktorá v býva v tomto členskom štáte a vykonáva tu práva zakotvené v Zmluve o FEÚ, rozhodnutím z 3. decembra 2008 udelené povolenie na pobyt v Írsku na obdobie piatich rokov. Toto povolenie na pobyt, ktoré bolo udelené so spätnou platnosťou k 11. októbru 2007, bolo spojené s vydaním preukazu o pobyte.

26 D. Njume, ktorý si následne našiel zamestnanie, tvrdí, že spolu so svojou manželkou žili v Írsku počas celého obdobia od konca roku 2006 do januára 2011, s výnimkou troch desaťdenných návštev Spojeného kráľovstva, ktoré tu mali jeho manželke umožniť nájsť si zamestnanie. D. Njume tvrdí, že v rokoch 2008 až 2011 svoju manželku živil vďaka svojim vlastným príjmom.

27 Listom z 25. februára 2011 bolo Ministerstvo informované, že manželka D. Njumeho na začiatku roku 2011 odišla z Írska a vrátila sa do Nemecka. V liste z 25. marca 2011 D. Njume tvrdil, že podľa článku 9 nariadenia z roku 2006, ktorým sa prebral článok 12 smernice 2004/38, jeho právo na pobyt v Írsku ostalo v prípade odchodu občianky Únie z tohto členského štátu zachované.

28 Dňa 14. júna 2011 podala manželka D. Njumeho v Spojenom kráľovstve návrh na rozvod.

29 Listom z 12. júla 2011 Ministerstvo informovalo D. Njumeho, že článok 9 nariadenia z roku 2006 sa na jeho situáciu nevzťahuje. Listom z 22. júla 2011 D. Njume informoval Ministerstvo o tomto návrhu na rozvod.

30 Dňa 21. decembra 2011 High Court of Justice (England & Wales), Family Division (Spojené kráľovstvo), vydal predbežný rozsudok o rozvode, v ktorom sa konštatuje, že k tomuto dátumu boli D. Njume a jeho manželka prehlásených za „žijúcich oddelene nepretržite po dobu aspoň dvoch rokov bezprostredne predchádzajúcich podaniu návrhu [o rozvod]“. Dňa 28. marca 2012 bol vydaný konečný rozsudok.

31 Po tomto rozvode D. Njume požiadal o zachovanie svojho práva na pobyt v Írsku na základe článku 10 nariadenia z roku 2006, ktorým sa preberá článok 13 ods. 2 smernice 2004/38.

32 Rozhodnutím z 21. septembra 2012 Ministerstvo odmietlo priznať D. Njumemu právo na pobyt podľa článku 10 ods. 2 tohto nariadenia.

33 Rozhodnutím z 21. septembra 2012 bolo D. Njumemu podľa vnútroštátneho práva udelené obnoviteľné povolenie na pobyt v Írsku na dobu troch rokov, to znamená do 12. septembra 2016.

Tretí spor v konaní vo veci samej

34 K. Aly, ktorý je štátny príslušník Egypta, vstúpil 14. marca 2007 do Írska na turistické vízum, ktoré povoľovalo pobyt v tomto členskom štáte do 14. júna 2007. Dňa 12. júla 2007 K. Aly v uvedenom členskom štáte uzavrel manželstvo so štátnou príslušníčkou Litvy. Dňa 21. augusta 2008 mu bol na základe nariadenia z roku 2006 so spätnou platnosťou od 3. februára 2008 vydaný preukaz o pobyte. Tento preukaz platil na päť rokov, to znamená do 2. februára 2013.

35 Manželka K. Alyho pracovala v Írsku od 1. mája 2004 do januára 2009, keď svoje zamestnanie stratila z dôvodu zníženia hospodárskej činnosti. Do júna 2009 poberala dávky v nezamestnanosti. Manželia Alyovci žili z príjmu K. Alyho, pričom jeho manželka si zatiaľ hľadala zamestnanie. V marci 2011 odišla do Spojeného kráľovstva, kde nastúpila do krátkodobého zamestnania.

36 Listom zo 14. augusta 2012 K. Aly informoval Irish Naturalisation and Immigration Service (Írsky úrad pre naturalizáciu a prisťahovalectvo, ďalej len „INIS“), že v priebehu šiestich mesiacov, ktoré nasledovali po odsťahovaní jeho manželky do Londýna (Spojené kráľovstvo) za prácou, sa pár rozišiel. Manželka si priala ostať v Londýne, avšak K. Aly sa tam usadiť nechcel.

37 Listom z 3. októbra 2012 INIS informoval K. Alyho, že plánuje ukončiť jeho povolenie na pobyt v Írsku a vyzval ho, aby predložil svoje pripomienky.

38 Listom z 15. októbra 2012 K. Aly informoval INIS, že v Litve sa začalo rozvodové konanie a že čoskoro bude vydaný rozvodový rozsudok. Tvrdil, že podľa článku 13 smernice 2004/38 má právo na pobyt v Írsku.

39 Rozhodnutím z 12. novembra 2012 (ďalej len „sporné rozhodnutie“) INIS zrušil povolenie na pobyt K. Alyho v Írsku. Toto rozhodnutie uvádzalo najmä toto:

„Okrem toho treba poznamenať, že [Vaša manželka] opustila vnútroštátne územie a už dlho v ňom nevykonáva práva zakotvené v Zmluvách o Európskej Únii v súlade s článkom 6 ods. 2 [nariadenia z roku 2006]. Z toho dôvodu Vás upozorňujeme, že dôvody, na základe ktorých sme Vám vydali povolenie na pobyt, sa už neuplatnia, keďže Vaše odvodené právo na základe ustanovení [nariadenia z roku 2006] už neplatí od okamihu, keď Vaša manželka, občianka Únie, prestala na vnútroštátnom území vykonávať práva zakotvené v Zmluvách o Európskej Únii. Článok 10 ods. 2 [nariadenia z roku 2006] sa týka zachovania práva na pobyt na individuálnom a osobnom základe v prípade rozvodu, avšak, keďže nie ste rozvedený a Vaše právo na pobyt zaniklo, keď [Vaša manželka] prestala v Írsku vykonávať práva zakotvené v Zmluvách o Únii, nemôže Vám byť toto právo zachované.“

40 Po doručení sporného rozhodnutia sa K. Aly, tak ako bol vyzvaný, dostavil na príslušný úrad pre prisťahovalectvo a úradník jeho preukaz o pobyte zničil. Tento úradník tiež kontaktoval zamestnávateľa K. Alyho, aby mu zabránil ďalej pracovať.

41 Dňa 10. decembra 2012 High Court povolil K. Alymu podať návrh na súdne preskúmanie sporného rozhodnutia.

42 Na základe tohto konania bolo K. Alymu rozhodnutím zo 17. decembra 2012 udelené dočasné povolenie pracovať a bývať na írskom území.

43 Dňa 12. marca 2013 litovské orgány vydali dotyčnému osvedčenie o rozvode.

44 V tomto kontexte High Court rozhodol prerušiť tri konania vo veci samej a položiť Súdnemu dvoru nasledujúce prejudiciálne otázky:

„1. Je zachované právo na pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny v hostiteľskom členskom štáte po tom, ako sa po odchode občana Únie z hostiteľského členského štátu, v ktorom tento občan Únie vykonával práva Únie, skončilo manželstvo medzi občanom Únie a štátnym príslušníkom tretej krajiny rozvodom, ak sa uplatnia článok 7 a článok 13 ods. 2 [prvý pododsek] písm. a) smernice Rady 2004/38/ES? V prípade zápornej odpovede, má štátny príslušník tretej krajiny právo na pobyt v hostiteľskom členskom štáte v období od odchodu občana Únie z hostiteľského členského štátu do rozvodu?

2. Sú splnené požiadavky uvedené v článku 7 ods. 1 písm. b) smernice 2004/38/ES v prípade, že manželský partner, občan Únie, tvrdí, že má dostatočné zdroje v zmysle článku 8 ods. 4 tejto smernice, ktoré čiastočne pochádzajú zo zdrojov manželského partnera, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny?

3. V prípade zápornej odpovede na druhú otázku, sú osobám, ako sú navrhovatelia v konaniach vo veci samej, priznané práva podľa právnych predpisov Únie (odhliadnuc od smernice) pracovať v hostiteľskom členskom štáte, aby si mohli zaistiť ‚dostatočné zdroje‘ na účely článku 7 uvedenej smernice alebo k týmto zdrojom prispievať?“

O prejudiciálnych otázkach

Úvodné poznámky

45 Prejednávaná vec sa týka troch štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí po uzavretí manželstva s občanmi Únie majúcimi pobyt a pracujúcimi v Írsku získali na základe článku 7 ods. 2 smernice 2004/38 ako manželia sprevádzajúci alebo pripájajúci sa k občanovi Únie v hostiteľskom členskom štáte právo na pobyt v tomto členskom štáte na dobu od troch mesiacov do piatich rokov.

46 V týchto troch konaniach vo veci samej je nesporné, že pred uplynutím týchto období opustila manželka, občianka Únie, írske územie a usadila sa v inom členskom štáte, pričom manžel, štátny príslušník tretej krajiny, ostal v Írsku.

47 Je tiež nesporné, že po určitej dobu po svojom odchode podali manželky, občianky Únie, návrhy na rozvod, ktoré viedli k súdnym rozhodnutiam vyhlasujúcim manželstvá medzi občiankami Únie a dotknutými štátnymi príslušníkmi tretích krajín za rozvedené.

O prvej otázke

48 Vnútroštátny súd sa svojou prvou otázkou v podstate pýta, či sa má článok 13 ods. 2 smernice 2004/38 vykladať v tom zmysle, že štátny príslušník tretej krajiny, rozvedený s občanom Únie, ktorého manželstvo pred začatím rozvodového konania trvalo aspoň tri roky, vrátane jedného roku v hostiteľskom členskom štáte, môže mať na základe tohto ustanovenia nárok na zachovanie práva na pobyt v tomto členskom štáte, ak rozvodu predchádzal odchod manželského partnera, ktorý je občanom Únie, z tohto členského štátu.

49 Treba preto spresniť, ktoré podmienky sa majú splniť na uplatnenie článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. a) smernice 2004/38 a predovšetkým, či manželský partner, občan Únie, štátneho príslušníka tretej krajiny musí bývať v hostiteľskom členskom štáte v súlade s článkom 7 ods. 1 tejto smernice až do dňa rozhodnutia o rozvode na to, aby tento štátny príslušník tretej krajiny mohol využiť článok 13 ods. 2 uvedenej smernice.

50 Pokiaľ ide o právo na pobyt v hostiteľskom členskom štáte štátnych príslušníkov tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi občana Únie, treba na úvod pripomenúť ustálenú judikatúru Súdneho dvora, podľa ktorej práva, ktoré štátnym príslušníkom tretích krajín priznáva smernica 2004/38, nie sú samostatné práva týchto štátnych príslušníkov, ale práva odvodené od vykonania slobody pohybu občanom Únie. Účel a odôvodnenie týchto odvodených práv sú založené na konštatovaní, že odmietnuť priznanie takýchto práv by bolo spôsobilé obmedziť slobodu pohybu občana Únie tým, že ho toto odmietnutie odrádza od vykonávania svojich práv na vstup do hostiteľského členského štátu a pobyt v ňom (pozri v tomto zmysle rozsudok O. a B., C-456/12, EU:C:2014:135, body 36 a 45, ako aj citovanú judikatúru).

51 Tiež treba pripomenúť, že zo smernice 2004/38 nevyplýva právo na vstup a pobyt v členskom štáte pre všetkých štátnych príslušníkov tretích krajín, ale len pre tých, ktorí sú v zmysle článku 2 bodu 2 tejto smernice „rodinnými príslušníkmi“ občana Únie, ktorý vykonal svoje právo na voľný pohyb a usadil sa v inom členskom štáte než v členskom štáte, ktorého je štátnym príslušníkom (rozsudok Iida, C-40/11, EU:C:2012:691, bod 51 a citovaná judikatúra).

52 Navyše článok 3 ods. 1 smernice 2004/38 vyžaduje, aby rodinný príslušník občana Únie, ktorý sa pohybuje alebo sa zdržiava v inom členskom štáte, než je členský štát, ktorého je štátnym príslušníkom, ho sprevádzal alebo sa k nemu pripájal na to, aby bol oprávnenou osobou tejto smernice (pozri rozsudok Iida, C-40/11, EU:C:2012:691, bod 61).

53 Článok 7 smernice 2004/38, ktorý sa týka práva na pobyt na viac ako tri mesiace, tiež vyžaduje, aby rodinní príslušníci občana Únie, ktorí nie sú štátnymi príslušníkmi žiadneho členského štátu, tohto občana buď „sprevádzali“, alebo „sa k nemu pripájali“ v hostiteľskom členskom štáte, ak v ňom majú mať právo na pobyt (rozsudok Metock a i., C-127/08, EU:C:2008:449, bod 86).

54 Z judikatúry Súdneho dvora vyplýva, že podmienku, podľa ktorej štátny príslušník tretej krajiny musí sprevádzať alebo sa pripájať k občanovi Únie, treba chápať tak, že nestanovuje povinnosť manželov žiť pod jednou strechou, ale povinnosť, aby obaja bývali v členskom štáte, v ktorom manželský partner, ktorý je občanom Únie, vykonáva svoje právo voľného pohybu (pozri v tomto zmysle rozsudok Ogieriakhi, C-244/13, EU:C:2014:2068, bod 39).

55 Štátni príslušníci tretích krajín, ktorí sú rodinnými príslušníkmi občana Únie, sa môžu odvolávať na právo na pobyt stanovené smernicou 2004/38 iba v hostiteľskom členskom štáte, kde má tento občan bydlisko, a nie v inom členskom štáte (pozri v tomto zmysle rozsudok Iida, C-40/11, EU:C:2012:691, body 63 a 64).

56 Navyše článok 7 ods. 2 smernice 2004/38 priznáva rodinným príslušníkom občana Únie, ktorí sú štátnymi príslušníkmi tretej krajiny, sprevádzajúcim alebo sa pripájajúcim k občanovi Únie v hostiteľskom členskom štáte právo na pobyt v tomto členskom štáte počas obdobia dlhšieho ako tri mesiace, ak takýto občan Únie spĺňa podmienky uvedené v článku 7 ods. 1 písm. a), b) alebo c) tejto smernice.

57 Napokon podľa článku 14 ods. 2 smernice 2004/38 sa právo rodinných príslušníkov občana Únie mať bydlisko na území hostiteľského členského štátu na základe článku 7 ods. 2 tejto smernice zachová iba za predpokladu, že spĺňajú podmienky uvedené v tomto ustanovení.

58 Z toho vyplýva, že pokiaľ občan Únie, ktorý sa nachádza v takej situácii, ako je situácia manželiek navrhovateľov v konaniach vo veci samej, odíde z hostiteľského členského štátu a usadí sa v inom členskom štáte alebo v tretej krajine, manželský partner tohto občana Únie, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, už nespĺňa podmienky pre priznanie práva na pobyt v hostiteľskom členskom štáte podľa článku 7 ods. 2 smernice 2004/38. Treba však preskúmať, či a za akých podmienok môže uvedený manželský partner využiť právo na pobyt na základe článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. a) smernice 2004/38, pokiaľ po odchode občana Únie nasledoval rozvod.

59 Podľa článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. a) smernice 2004/38 nevedie rozvod k strate práva na pobyt rodinných príslušníkov občana Únie, ktorí nie sú štátnymi príslušníkmi členského štátu, „ak manželstvo… trvalo aspoň tri roky pred začatím rozvodového konania…, vrátane jedného roku v hostiteľskom členskom štáte“.

60 Toto ustanovenie sa tak zhoduje s cieľom uvedeným v odôvodnení 15 uvedenej smernice, ktorým je právne ochrániť rodinných príslušníkov v prípade úmrtia občana Únie, rozvodu, anulovania manželstva alebo ukončenia registrovaného partnerstva tým, že sa v tejto súvislosti prijmú opatrenia, aby sa zabezpečilo, že za takýchto okolností rodinní príslušníci, ktorí sa už zdržiavajú na území hostiteľského členského štátu, si zachovajú svoje právo na pobyt výlučne na osobnom základe.

61 Odkaz v uvedenom ustanovení na „hostiteľský členský štát“, ktorý je v článku 2 bodu 3 smernice 2004/38 definovaný iba odkazom na výkon práva voľného pohybu a pobytu občanov Únie na jednej strane a na „začatie rozvodového konania“ na druhej strane, nevyhnutne implikuje, že právo na pobyt manželského partnera občana Únie, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, sa môže na základe článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. a) smernice 2004/38 zachovať len vtedy, ak členský štát, v ktorom má tento príslušník bydlisko, je v deň začatia rozvodového konania „hostiteľským členským štátom“ v zmysle článku 2 bodu 3 smernice 2004/38.

62 To však neplatí v prípade, keď pred začatím takého konania občan Únie odíde z členského štátu, v ktorom má jeho manželský partner bydlisko, aby sa usadil v inom členskom štáte alebo v tretej krajine. V takom prípade totiž odvodené právo na pobyt štátneho príslušníka tretej krajiny založené na článku 7 ods. 2 smernice 2004/38 skončilo odchodom občana Únie a nemôže sa tak naďalej zachovať na základe článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. a) tejto smernice.

63 Z toho vyplýva, že ak v deň začatia rozvodového konania mal štátny príslušník tretej krajiny, ktorý je manželským partnerom občana Únie, právo na pobyt na základe článku 7 ods. 2 smernice 2004/38, toto právo ostáva na základe článku 13 ods. 2 prvého pododseku písm. a) tejto smernice zachované tak počas rozvodového konania, ako aj po rozvode, ak sú splnené podmienky stanovené v článku 13 ods. 2 druhého pododseku uvedenej smernice.

64 V troch konaniach vo veci samej však manželskí partneri, občania Únie, dotknutých štátnych príslušníkov tretích krajín odišli z hostiteľského členského štátu a usadili sa v inom členskom štáte predtým, ako sa začalo rozvodové konanie.

65 Z bodu 58 tohto rozsudku vyplýva, že po odchode manželského partnera, ktorý je občanom Únie, manželský partner, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny, už nespĺňa podmienky pre priznanie práva na pobyt v hostiteľskom členskom štáte podľa článku 7 ods. 2 smernice 2004/38.

66 Treba preto konštatovať, že manželský partner, ktorý je občanom Únie, štátneho príslušníka tretej krajiny musí mať bydlisko v hostiteľskom členskom štáte v súlade s článkom 7 ods. 1 smernice 2004/38 až do dňa začatia rozvodového konania, aby sa tento štátny príslušník tretej krajiny mohol dovolávať zachovania svojho práva na pobyt v tomto členskom štáte na základe článku 13 ods. 2 tejto smernice.

67 Z toho vyplýva, ako uviedla generálna advokátka v bode 27 svojich návrhov, že za okolností, akými sú tie vo veciach samých, už odchod manželky, ktorá je občiankou Únie, viedol k strate práva na pobyt manžela, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny a ktorý ostal v hostiteľskom členskom štáte. Neskorší návrh na rozvod totiž nemôže viesť k znovuobnoveniu tohto práva, pretože článok 13 smernice 2004/38 upravuje iba „zachovanie“ existujúceho práva na pobyt.

68 To však neznamená, že na základe vnútroštátneho práva, ktoré môže poskytovať širšiu ochranu, štátny príslušník tretej krajiny za okolností, akými sú tie v konaniach vo veci samej, nemôže, ako je to v prejednávanom prípade, dostať povolenie k ďalšiemu pobytu v dotknutom členskom štáte (pozri v tomto zmysle rozsudok Melloni, C-399/11, EU:C:2013:107, bod 60).

69 Okrem toho v troch konaniach vo veci samej dostali navrhovatelia po ich rozvode na základe vnútroštátneho práva dočasné povolenie na pobyt a prácu v Írsku, vďaka ktorému mohli pokračovať v legálnom pobyte v tomto členskom štáte, a, ako vyplýva z rozhodnutia vnútroštátneho súdu, bolo toto povolenie v zásade obnoviteľné.

70 S prihliadnutím na vyššie uvedené úvahy treba na prvú otázku odpovedať tak, že článok 13 ods. 2 smernice 2004/38 sa má vykladať v tom zmysle, že štátny príslušník tretej krajiny, rozvedený s občanom Únie, ktorého manželstvo pred začatím rozvodového konania trvalo aspoň tri roky, vrátane jedného roku v hostiteľskom členskom štáte, nemôže mať na základe tohto ustanovenia nárok na zachovanie práva na pobyt v tomto členskom štáte, ak začatiu rozvodového konania predchádzal odchod manželského partnera, ktorý je občanom Únie, z uvedeného členského štátu.

O druhej otázke

71 Vnútroštátny súd sa svojou druhou otázkou v podstate pýta, či sa má článok 7 ods. 1 písm. b) smernice 2004/38 vykladať v tom zmysle, že občan Únie má pre seba a svojich rodinných príslušníkov dostatočné zdroje, aby sa nestali záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu počas obdobia ich pobytu, aj keď tieto zdroje čiastočne pochádzajú zo zdrojov manželského partnera, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny.

72 Z rozhodnutia vnútroštátneho súdu vyplýva, že v troch konaniach vo veci samej bolo pred odchodom manželky, ktorá je občiankou Únie, z hostiteľského štátu, zistené obdobie, počas ktorého manželka v tomto členskom štáte nepracovala, a bol to tak manžel, ktorý je príslušníkom tretej krajiny, ktorý vďaka príjmu z činnosti, ktorú vykonával v uvedenom členskom štáte, živil rodinu.

73 Z článku 7 ods. 1 písm. b) a z článku 7 ods. 2 smernice 2004/38 vyplýva, že bez ohľadu na štátnu príslušnosť rodinní príslušníci občana Únie, ktorý má pobyt na území iného členského štátu, pričom tam nie je pracovníkom ani samostatne zárobkovo činnou osobou, majú právo ho sprevádzať alebo sa k nemu pripojiť, ak tento občan má pre seba a členov svojej rodiny dostatočné zdroje a komplexné zdravotné poistenie v hostiteľskom členskom štáte (rozsudok Ibrahim a Secretary of State for the Home Department, C-310/08, EU:C:2010:80, bod 28).

74 Súdny dvor už totiž rozhodol, že pojem „majú“ dostatočné zdroje, ktorý sa nachádza v tomto ustanovení, sa má vykladať v tom zmysle, že postačuje, aby občania Únie mali také zdroje, ale toto ustanovenie neobsahuje nijakú požiadavku, pokiaľ ide o ich pôvod, pričom ich môže poskytnúť okrem iného štátny príslušník tretej krajiny (pozri rozsudok Alokpa a Moudoulou, C-86/12, EU:C:2013:645, bod 27 a citovanú judikatúru).

75 Ako už totiž Súdny dvor tiež rozhodol, výklad podmienky vzťahujúcej sa na povahu dostatočnosti zdrojov v tom zmysle, že tieto zdroje musí mať sám dotyčný a nemôže sa v tejto veci spoliehať na zdroje rodinného príslušníka, ktorý ho sprevádza, by pridal k tejto podmienke stanovenej v smernici 2004/38 požiadavku vzťahujúcu sa na pôvod zdrojov, čo by predstavovalo neprimeraný zásah do výkonu základného práva na voľný pohyb a pobyt zaručeného článkom 21 ZFEÚ, pretože táto požiadavka nie je nevyhnutná na dosiahnutie sledovaného cieľa, ktorým je ochrana verejných financií členských štátov (pozri v tomto zmysle rozsudok Zhu a Chen, C-200/02, EU:C:2004:639, bod 33).

76 Z toho vyplýva, že skutočnosť, že časť zdrojov, ktoré má občan Únie k dispozícii, pochádza zo zdrojov, ktoré manželský partner, ktorý je príslušníkom tretej krajiny, získal z činnosti, ktorú vykonáva v hostiteľskom členskom štáte, nebráni tomu, aby bola podmienka týkajúca sa dostatočnej povahy zdrojov, ktorá je uvedená v článku 7 ods. 1 písm. b) smernice 2004/38, považovaná za splnenú.

77 S prihliadnutím na vyššie uvedené úvahy treba na druhú otázku odpovedať tak, že článok 7 ods. 1 písm. b) smernice 2004/38 sa má vykladať v tom zmysle, že občan Únie má pre seba a svojich rodinných príslušníkov dostatočné zdroje, aby sa nestali záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu počas obdobia ich pobytu, aj keď tieto zdroje čiastočne pochádzajú zo zdrojov manželského partnera, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny.

O tretej otázke

78 Vzhľadom na odpoveď na druhú otázku netreba odpovedať na tretiu otázku.

O trovách

79 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdnym dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (veľká komora) rozhodol takto:

1. **Článok 13 ods. 2 smernice Európskeho parlamentu a Rady 2004/38/ES z 29. apríla 2004 o práve občanov Únie a ich rodinných príslušníkov voľne sa pohybovať a zdržiavať sa v rámci územia členských štátov, ktorá mení a dopĺňa nariadenie (EHS) č. 1612/68 a ruší smernice 64/221/EHS, 68/360/EHS, 72/194/EHS, 73/148/EHS, 75/34/EHS, 75/35/EHS, 90/364/EHS, 90/365/EHS a 93/96/EHS, sa má vykladať v tom zmysle, že štátny príslušník tretej krajiny, rozvedený s občanom Únie, ktorého manželstvo pred začatím rozvodového konania trvalo aspoň tri roky, vrátane jedného roku v hostiteľskom členskom štáte, nemôže mať na základe tohto ustanovenia nárok na zachovanie práva na pobyt v tomto členskom štáte, ak začatiu rozvodového konania predchádzal odchod manželského partnera, ktorý je občanom Únie, z uvedeného členského štátu.**

2. **Článok 7 ods. 1 písm. b) smernice 2004/38 sa má vykladať v tom zmysle, že občan Únie má pre seba a svojich rodinných príslušníkov dostatočné zdroje, aby sa nestali záťažou pre systém sociálnej pomoci hostiteľského členského štátu počas obdobia ich pobytu, aj keď uvedené zdroje čiastočne pochádzajú zo zdrojov manželského partnera, ktorý je štátnym príslušníkom tretej krajiny.**

Podpisy